

Nad životem a dílem Jiřího Jury - Pacáka

V pozůstalosti malíře a grafika Jiřího Jury - Pacáka se nachází drobná, avšak výstižná svědectví současníků o jeho životě a díle. Některá z nich nám přiblíží tuto zajímavou osobnost žijící v první polovině 20. století v Újezdci u Luhačovic. Jiří Pacák, uměleckým jménem Jiří Jura, se po dvouletém pobytu v Těšově trvale usazuje v roce 1919 v Újezdci u Luhačovic. Věnuje se již výhradně grafice. Své práce, které tiskne sám na ručním lisu, podepisuje J. Jura. Manželka, paní Marie Pacáková, se významně podílí na zajišťování životní rodiny se 4 dětmi prodejem grafiky svého muže. Jistě právem ji v korespondenci tituluje Maryna Svobodová - Alšová, nejstarší dcera Mikoláše Alše, rozšířeným jménem Marie Pacáková - Jurová. Jiří Jura trvale přilnul k našemu kraji. Paní Marie uvádí ve vzpomínkách, že do svého grafického díla "... vtělil svou lásku ke Kopanicím ...", moravským Kopanicím spojeným s životem obcí Žitkov, Starý Hrozenkov, Vápenice, Lopeník a Vyskovec. Svědčí o tom také následující vyznání Mistra v dílku Kopanice, souboru 6 barevných dřevorytů z roku 1934, které vyryl a vlastní rukou vytiskl. "Kopanice jsou moje stará láska ..., to čím Kopanice okouzluje, jistě není honosná krása, jest to něco hlubšího, mocnějšího, co nutí znaveného poutníka, aby si zhluboka vydechnul a každým vydechnutím aby nechal za sebou kus tmy, kterou sebou do hor vlekl. Květnaté lože sluncem vyhřátých mýtin vábí neodolatelně k odpočinku a nespočetné vůně k mocnému osvobozujícímu vydechnutí. Ochablé tělo vzdouvá se přívalem síly, která každým douškem vás naplňuje. Vzduch - boží duch. A tento boží duch do vás na Kopanicích jistě vstoupí. To je to kouzlo, kterému jsem podlehl i já, a kterému podlehe každý návštěvník Kopanic".

Barevné dřevoryty nazvané: Kopanice na Lopeníku, Cestou na Vápenici, Kopanice v Bošáčkách, Lopeník pod sněhem, Na Mikulčině vrchu a Na Uhliskách jsou věrohodnými svědky umělcova vyznání. Luhačovské Zálesí je neméně opěvovaným krajem J. Jury, jak dokládá spisovatel Bohumil Haluzický svým článkem "Grafik luhačovského Zálesí" v Lázeňských listech z roku 1947. Za dosaženými výsledky musíme vidět ohromnou práci a úsilí. V článku V. Cigánka v Národním středě z roku 1942 říká sám umělec: "Opatřil jsem si všemožné příručky z oboru grafiky a s mravenčí trpělivostí jsem vyzkoušel všechny grafické techniky: dřevoryt, suchou jehlu, mědirytinu, lept, akvatintu, mezotintu ... Šlo to, jako by mne někdo učil. Proto také, že jsem si od začátku novou práci přímo horečně zamiloval ... Uvědomoval jsem si stále silněji, že v grafickém projevu uměleckém žiji sám sobě, a tady, že je můj vlastní životní úkol a cíl".

Významnou oporou a svědkem života a díla J. Jury je jeho choť Marie. Vzpomíná, jak zavítala do Rožnova pod Radhoštěm k malíři a grafikovi Bohumíru Jaroněkovi, kterému se grafika i technika J. Jury zalíbila tak, že došlo k výměně 10 obrázků. Za rok na to se oba umělci setkávají a Jaroněk skládá Jurovi poklonu: "Mistře, vy jste průkopníkem nové grafiky". Jaroněk se také přičiňoval o jeho přijetí do spolku umělců, což se však nepodařilo. V díle obou umělců se objevují výtvarně zpracované náměty Štramberku. Zde se nabízí dosud nezodpovězená otázka vztahu J. Jury k Lašsku a k L. Janáčkovi, se kterým se mohl setkat na jeho častých návštěvách v Luhačovicích.

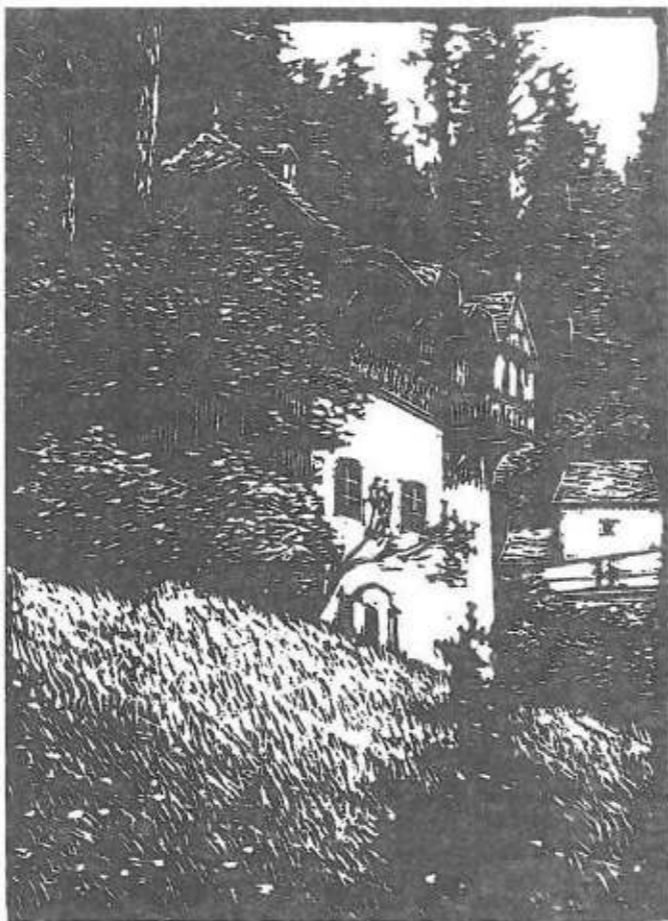
Působivým svědkem nelehkého rodinného života J. Jury je i dopis dětí Jiřího, Jiřiny, Mirka a Karla k jmeninám maminky, paní Marie: "Jsme teď tak krásně všichni pospolu, budme též jedno srdce, jedna mysl a jedna chuť k práci a životu. A když nás život rozvěje, když my se rozletíme z rodinného hnízda, abychom na svou pěst podnikli zápas s životem, vždycky budeme pamětlivi zásad otcem a Tebou nám vštípených

a vždycky budeme rádi vzpomínat na doby svého dětství a bude naší snahou, aby rodiny, jichž snad my budeme zakladateli byly takové a vedeny stejným duchem, jako rodina naše".

Spisovatel B. Haluzický vidí J. Jury jako hrdou duši, která raději trpí a vnitřně se sžrá, než aby se klonila před mocnými a vlivnými. Mlčel, trpěl a pracoval. Vyhledával intimní zákoutí volená zbožným zánícením poutníka, jenž šel za hlasem pokorné duše. Soustavným studiem byl na výši své doby. Prakticky vyzkoušel všechny způsoby grafických technik. Vydává "Soubor šesti nejdůležitějších technik umělecké grafiky", který je v roce 1929 nabízen školám.

Drobným svědectvím z pozůstalosti J. Jury je také dopis prezidentské kanceláře z 22.12.1925, ve kterém děkuje jménem pana prezidenta za dřevoryt slovy "... pan prezident vyslechl se zájmem zprávu o historii tohoto dřevorytu a přikázal podepsané kanceláři, aby Vám jeho jménem srdečně poděkovala za Vaši pozornost. Obraz byl zařazen mezi ostatní dary, jichž se panu prezidentovi dostalo ..."

Pozůstalost J. Jury v majetku paní Pacákové byla nepatrná. Jak sama píše ve vzpomínkách z roku 1963: "Nesčíslné množství listů velkých i malých rozprodáných mezi lidem tvoří onu velkou kolekci, která splnila své poslání a je rozseta jako zrna radosti, krásy a lásky mezi lid". Z pohledu dnešní doby můžeme říci v duchu významného rakouského literáta Wolfganga Krause, že Jiří Jura - Pacák žil život plný dobroty, ohledu na jiné, ochoty pomáhat, lidského porozumění, poznání vlastních možností ..., což jsou vlastnosti kultivovaného člověka. Vlastnosti, které nerozsbíjí, ale kultivují. Právě ony jsou kultura.

Stručné životopisné údaje J. Jury - Pacáka

1876 - Narozen 22. června v Pardubicích (rodný a křestní list).

1896 - Seznámení s Maríí Hlavovou u divadelní společnosti Václava Choděry (vzpomínky M. Pacákové z roku 1963).

1900 - Sňatek 31. července s Maríí Hlavovou v Tišnově (oddávkový list).

1912 - Naděje na angažmá u Zemského divadla v Brně po 15 letech činnosti u divadelní společnosti Elišky Zöllnerové, z toho kratší dobu u divadelní společnosti Františka Trnky, nemoc hlasu (zpráva v Národním středě z 16.11.1942, vzpomínky M. Pacákové z roku 1963).

? - ubytování rodiny 1 rok v Bučovicích a 2 roky v Kroměříži (rodinná korespondence).

1914 - vojenská služba 3 roky (rodinná korespondence).

? - ubytování rodiny 2 roky v Těšově (vzpomínky M. Pacákové z roku 1963).

1919 - trvalé usazení rodiny v Újezdci u

Luhačovic, dům č. 67 (Historie ochotnického divadla, Uh. Brod - Újezdec 1984).

1945 - umírá 12. března, pochován v Újezdci u Luhačovic (úmrtní list).

Poznámky k faktografi J. Jury - Pacáka

Na rodném a křestním listě uvedena jména Antonín, Jan. V oddávkovém listě a všeobecné občanské legitimaci z roku 1940 pouze jméno Antonín. V almanachu divadelní společnosti E. Zöllnerové z roku 1910 zaznamenán Jiří Pacák. Bohumil Haluzický v Lázeňských listech z 1. září 1947 píše o Jiřím Jurovi - Pacákově. Úmrtní list hovoří o malíři a grafikovi Jiřím Pacákově. Téhož Jiřího vzpomíná Historie ochotnického divadla, Uh. Brod - Újezdec 1984.

Obdobné odlišnosti údajů jsou i mezi datem narození 22. června v rodném a křestním listě a zprávou B. Haluzického v Lázeňských listech z 1. září 1947, kde je uvedeno datum 21. června. Na úmrtním listě je opravováno datum narození z 21. na 22. června. Tentýž úmrtní list uvádí datum úmrtí 12. března oproti

úmrtnímu oznámení, kde je zaznamenáno úmrtí 11. března.

Další nepřesnosti se vyskytují zejména v různých zprávách o datech pobytu v jednotlivých obcích.

Ing. Zdeněk Hanzelka, OSe.

